

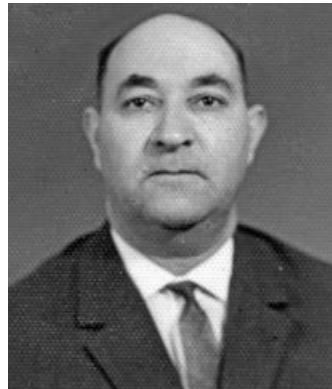
Xalçaçı rəssam

Cəfər Müciri Azərbaycan xalça sənətinin inkişafında yaddaşalan işlər görüb. O həm Azərbaycan xalça sənətinin araşdırılması və tədqiqi, həm də yeni xalça çeşnlərinin və nümunələrinin yaradılması istiqamətində uğurlu fəaliyyət göstərib.

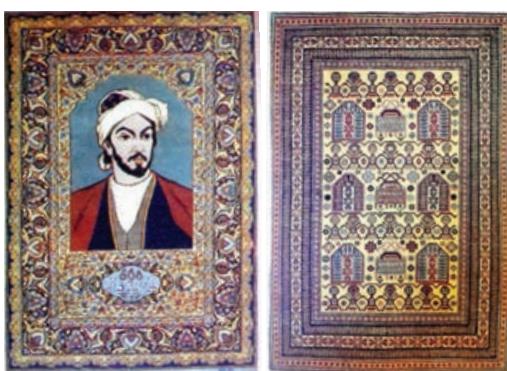
Xalçaçı rəssam, ornament ustanı və tədqiqatçı alim kimi C.Müciri Azərbaycan xalça sənəti tarixində bu gün ən məşhur imzalardan biri olaraq yaşamaqdadır. O, həmçinin ədəbiyyata bağlı adam olub, Cənubi Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızın həyatından bəhs edən hekayələr kitabını nəşr etdirib. Eyni zamanda Cənubi Azərbaycanda azadlıq hərəkatına aid bir neçə kitabları işq üzü görüb. Bu il xalçaçı rəssam və xalçaşunas alim Cəfər Mücirlinin (1919-2001) anadan olmasının 105 ili tamam olur.

C.Müciri Cənubi Azərbaycanın Təbriz şəhərində anadan olub. Uşaqlıq və yeniyetməlik illəri bu şəhərdə keçib. O, xalça sənətinin sirlərini 14 yaşından Təbrizdə xalça fabrikində öyrənib. 17 yaşında Təbriz İncəsənət Məktəbini bitirib. C.Müciri Azərbaycan Xalçaçılıq İdarəsinin "İncəsənət" fabrikində əvvəlcə toxucu, baş usta, sonra isə eksperimental laboratoriyanın rehbəri vəzifəsində işleyib. Xalça texnologiyasının dörün bilicisi kimi fabrikdə çalışdığı dövrdə ireli sürdüyü səmərələşdirici təkliflər ağır əl əməyini xeyli asanlaşdırıb. Onun ilməni mütərəqqi üsulla vurmaq, mürökəkəb çeşnili xalçaların toxunmasında dəmir dəzgahlardan istifadə etmek və s. bu kimi təklifləri xalçaçılıq sənayesinin inkişafına böyük töhfələr verib. Vaxtilə ölkəmizdə Qazax rayonunda, Nardaran qəsəbəsində və başqa bölgələrdə xalçaçılıq sexlərinin və fabriklarının yaradılmasında C.Mücirlinin böyük əməyi olmuşdur. C.Müciri Azərbaycan xalçaçılıq sənəti tarixində xalçaçılıq texnologiyaları sahəsində ən məşhur mütəxəssislərden biri olub. O, xalça sənayesi texnologiyası sahəsində bir sıra kitab və dörsliklər yazış nəşr etdirib. Xalçaçı alimin belə kitablarından "Hafız və incəsənət" (1971, ərab qrafikasında), "Azərbaycan xalçaları" (1981), "Azərbaycan xalçaçılığının texnoloji üsulları" (1977, 1983 rusca, 1987), "Araz sahilində" (1987, hekayələr) və başqalarını qeyd etmek olar. Xalçaşunas alim "Iran Azərbaycanının xalçaçılıq sənəti (XIX və XX əsrlər)" mövzusunda nami-zədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir. O, elmi işində Cənubi Azərbaycanda xalçaçılıq sənətinin yaylanması, inkişaf yolları, toxuma sənəti və digər məsələləri elmi şəkildə araşdırıb tədqiq etmişdir.

C.Müciri özünün əsərlərində Cənubi Azərbaycan xalçaçılıq ənənələrini davam etdirib. Onun müəllifi olduğu 40 xalça əseri ərsəyə gəlib. Hansı ki, onlardan 19-nu müəllif şəxsən özü toxuyub. Bu xalça nümunələri orijinallığı, özünəməxsus ornament və rəng həlli

ilə fərqlənilər. C.Mücirlinin müəllifi olduğunu süjetli və ornamental xalçalardan "Fərhad və Şirin" (Nizami Gəncəvinin "Xosrov və Şirin" poeması əsərində), "Məhəmməd Füzuli", "İmadəddin Nəsimi-600", "Nəriman Nərimanov", "Ləçək-turunc", "Təbriz-butə", "Güldanlı", "Açma-yumma", "Əlixanlı", "Mərzəzə", "Ödük" və başqalarının adlarını qeyd etmək olar. Xalçaçı rəssamın yaradıcılığının zirvəsini "Saib Təbrizi" adlı xalçası təşkil edir. Ustad bu əsər üzərində səkkiz ilə yaxın işləmişdir. Respublikamızı kəndbəkənd gəzərək ən yaxşı qoyun, keçi, dəvə yun növlərini toplamışdır. Xalçaçılıq sənətində ilk dəfə olaraq boyanmış saplardan "Saib Təbrizi" adlı nadir xalça nümunəsini toxuyub ərsəyə getirmiştir.

C.Mücirlinin bənzərsiz xalça əsərləri dəfələrlə İngiltərədə, İtaliyada, Almaniyada, Fransada müxtəlif sərgilərdə nümayiş olunmuş, ölkəmizin xalça sənətinin söhrətini dünyada artırılmışdır. O, kamil xalça usta kimi müxtəlif xalçaçılıq məktəblərinin kanonlarını öyrənib bədii yaradıcılığında inkişaf etdirmiştir. Xalçaçı rəssam, ornament ustanının Bakıda xalçalarından ibarət yubiley sərgisi təşkil olunmuşdur.

C.Müciri haqqında araşdırmalar apararkən onun övladı Sevda Müciri ilə əlaqə saxladıq. O, hazırda Avropa Budapeşt şəhərində yaşayır. Atası haqqında xoş xatirələrini danışdı. Həmçinin Xalq rəssamı, xalça ustası Eldar Mikayıllzadə ilə C.Müciri haqqında səhəbələşəndə o, "Cəfər müəllim mənim müəllimim olub. Sonradan müəllim-tələbə münasibətləri möhkəm dostluğa çevrilib. O, əsl ziyan id" deyə söylədi.

C.Müciri özünün zəngin bədii, ictimai, elmi və pedaqoji yaradıcılıq fəaliyyəti ilə Azərbaycan xalçaçılıq sənəti tarixində və mədəniyyət aləmində əbədi yaşayacaqdır. Cümlelərimizi C.Mücirlinin Azərbaycan xalçaçılıq sənəti haqqında dediyi müdərik fikirlərə tamamlayıraq: "Azərbaycan xalqı nəsil-nəsil yaşadıb kamilləşdiridi ulu xalçaçılıq sənətini xalq tətbiqi sənət növlərinin ağsaqqalı adlandırır, onu çox sevir, özü də həmişə təkmilləşməsinə çalışır".

**Əsəd QULİYEV,
sənətşunas, Rəssamlar İttifaqının üzvü**